

50. gadadiena Apollo 16 un vēsturiskajam Latvijas karoga lidojumam uz Mēnesi

Informāciju presei sagatavoja Latvijas Astronomijas biedrība (LAB) un Meteorītu muzejs Meteoriti.LV.

Šogad atzīmējam vēsturisko 50. gadadienu Latvijas sarkanbaltsarkanā karoga lidojumam uz Mēnesi *NASA Apollo 16* misijas ietvaros. Par godu šim īpašajam notikumam Rīgā, Meteorītu muzejā tiks organizēti pasākumi sestdien, 23. aprīlī no plkst. 14:00 līdz 21:00, bet vakarā no plkst. 18:30–20:00 visiem interesentiem plānota īpaša tiešsaistes pārraide internetā Meteorītu muzeja *YouTube* kanālā latviešu un angļu valodā ar pieslēgšanos ASV. Klātienē pasākums notiks par ziedojumiem, kas ir īpaši izdevīgs veids muzeja fondu aplūkošanai. Aicinām izmantot īpašo iespēju un tuvplānā aplūkot vairākus Mēness izcelsmes meteorītus. Lai nodrošinātu vietu klātienē, vēlams veikt iepriekšēju pierakstu vietnē www.meteoriti.lv/50-Apollo-16. Šajā vietnē atradīsiet arī aktuālo informāciju par to, kā pieslēgties attālinātai tiešsaistes pārraidei.

Pirms 50 gadiem, 1972. gada 16. aprīlī no Kenedija kosmiskā centra Floridā startēja nesējraķete *Saturn V*, kura nogādāja izplatījumā *Apollo 16* Mēness misijas kuģi ar komandieri Džonu Jangu, lunārā moduļa pilotu Čarlzu Djūku un komandmoduļa pilotu Kenu Metingliju. 21. aprīlī lunārais modulis nolaidās uz Mēness, 24 aprīlī tas devās mājup, 27. aprīlī astronauti atgriezās uz Zemes. Pie mums maz zināms ir fakts, ka ASV misiju ietvaros uz Mēnesi lidojuši dažādu valstu un organizāciju karogi. *Apollo 16* tika iekļauti veseli divi dažādu nelielu 10×15 cm (4"×6") karogu komplekti, viens lunārajā, bet otrs komandmodulī. Katrs uz Mēnesi ceļojošās kravas grams tika rūpīgi izvēlēts, atsakoties no kaut kā cita. Tā uz Zemes pavadoņa tika aizvests Olimpiskais karogs, īpaši atzīmējot 1972. gada vasaras olimpiskās spēles, bet uz Mēness, salīdzinot ar Zemi, pazeminātās gravitācijas apstākļos Jangs un Djūgs nolēma veikt simboliskas "olimpiskās" sporta spēles lēkšanas un mešanas disciplīnās.

1972. gada *Apollo 16* misijas priekšmetu sarakstā tika iekļauti arī vēsturiskie neatkarīgo Igaunijas, Latvijas un Lietuvas valstu karogi. ASV turpināja neatzīt Baltijas valstu okupāciju, tāpēc kopā ar citiem, simbolizējot visas brīvās cilvēces sasniegumus Mēness "iekarošanā", tika izvēlēti arī Baltijas valstu karogi. Īpaši vēlamies izcelt, ka *Apollo 16* ieļauto priekšmetu sarakstā atradās arī Ukrainas karogs (jāprecizē, ka tas bija tā laika Ukrainas PSR karogs). Ukraina izpelnījās šo godu kā viena no sākotnējām ANO dibinātāja valstīm. Protams, Padomju Savienībā šie fakti tika rūpīgi slēpti un noklusēti.

Iespējams, Latvijā pats pirmais vai viens no pirmajiem, kas uzzināja par simbolisko un vēsturisko Baltijas karogu lidojumu kosmosā, kļuva brīvības cīnītājs Jānis Rožkalns, kurš slepeni 1980. gadā Maskavā no ASV pārstāvja rokām saņēma informatīvu 1972. gada martā rakstītās senatora Čarlza Persija vēstules kopiju, kas bija adresēta tā laika Baltijas kopienas pārstāvim ASV igauņim Ilmāram Plēram ar vēlāk jūnijā veiktu *Apollo 16* astronautu piezīmi par ar prieku izpildīto uzdevumu, t.i., Baltijas valstu karogu aizvešanu uz Mēnesi. Atbilstoši protokolam zināms, ka šie simboliskie karogi, tai skaitā Latvijas, netika atstāti uz Mēness, bet tika atgādāti atpakaļ uz Zemi, taču pagaidām nav izdevies noskaidrot to tālāko pusgadsimtu veco vēsturisko likteni. "Mēs varam būt lepnī, ka mūsu karogi ir starp tiem, kas vēsturiski ceļojuši jau pirmajās cilvēku misijās uz Mēnesi," saka Meteorītu muzeja vadītājs Kārlis Bērziņš. "Ceram, ka turpmāk šis fakts tiks pienācīgi novērtēts."

Meteorītu muzeja organizētajā tiešsaistes pārraidē kā goda viesis piedalīsies Jānis Rožkalns, Triju Zvaigžņu ordeņa lielvirsnieks, daloties savās pārdomās par šo vēsturisko notikumu. Svinīgo pasākumu ievadīs Latvijas Republikas vēstniecības pārstāve ASV Anna Stepanova. Kā galvenā runātāja piedalīsies Kalifornijas Universitātes pētniece no Santa Barbaras Dr. Anija Platofa, kura angļu valodā pastāstīs par karogiem *Apollo* programmā. Noslēguma daļā IT speciālists un astronomijas entuziasts Raitis Misa iepazīstinās mūs ar nākotnes plāniem Mēness un Marsa "iekarošanā".

Latvijas Astronomijas biedrība apvieno astronomijas profesionāļus un interesentus, lai popularizētu astronomiju. LAB biedri piedalās žurnāla "Zvaigžņotā Debess" veidošanā un organizē regulāras informatīvas sanāksmes. Plašāka informācija LAB vietnē www.lab.lv. Projekta Meteoriti.LV mērķis ir veicināt meteorītikas un ar to saistīto zinātņu attīstību un popularizēšanu Latvijā. Plašāka informācija vietnē www.meteoriti.lv.

Papildu materiāli preses relīzes pielikumā, t.sk. publicitātes attēli: www.meteoriti.lv/preses-relizes

Kārlis Bērziņš

LAB valdes priekšsēdētāja vietnieks un Meteorītu muzeja vadītājs,

E-pasts: info@meteoriti.lv, tel.: 25453600